

התוועדות

כבוד קדושת
אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

ש"פ ויגש, י"א טבת, ה'תשל"ד

יוצא-לאור לש"פ ויחי, י"ח טבת, ה'תשפ"א

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ואחת לבריאה

ה' תהא שנת פלאות אראנו

שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

לעילוי נשמת

הרה"ת הרב ר' זאב דוב בהרה"ח ר' יהודא ליב ז"ל

נפטר י"ד טבת, ה'תשע"ח

זוגתו הרבנית מרת גיטל לאה בהרה"ח ר' ישראל ז"ל

נפטרה ט"ו מנחם-אב ה'תשע"ד

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס על ידי בנם וכלתם

הרה"ת ר' אהרן וזוגתו מרת רבקה

לזכותם ולזכות כל יוצאי חלציהם

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות

סלונים

ב

לא נגזרה עלי כל גזירה, ח"ו. תעשה התלוי בה בזה בדרכי הטבע (ע"י ידידים, והעיקר – שדכן טוב) – ומתוך בטחון חזק בהשם. בל"נ, תפריש בבוקרי ימי חול סענטים אחדים לצדקה, בתוככי הנהגה יומית ע"פ שו"ע.

אזכיר עה"צ.

לא נגזרה עלי כל גזירה, ח"ו. תעשה התלוי בה בזה בדרכי הטבע (ע"י ידידים, והעיקר – שדכן טוב) – ומתוך בטחון חזק בהשם. בל"נ, תפריש בבוקרי ימי חול סענטים אחדים לצדקה, בתוככי הנהגה יומית ע"פ שו"ע.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ ויחי הבעל"ט, הננו מוציאים לאור התוועדות ש"פ ויגש ה'תשל"ד, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה – מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

טו סבת, ה'תשפ"א (ה' תהא שנת פלאות אראנו),
שבעים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2020 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5781 • 2020

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

ב

מצילום כתי"ק. מענה לאחת שכתבה שקשה לה למצוא שידוך, ואולי נגזרה עלי גזירה שלא תתחתן. נדפס בתשורה (צפתמן, תשע"ב).

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

הוספה

בי"ה, יחי מני"א תשכ"א
ברוקלין

האברך ... שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מי"ד מני"א.

בעת רצון יזכירוהו על הציון הקי של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה
נבגי"מ זי"ע מתאים לתוכן כתבו.

ומוכן וגם פשוט, שלשונו שכאילו מדחים אותו ח"ו, הרי זה היפך
אמונתנו ויסודי תורתנו תורת חיים, שאדרבה אדם מקדש עצמו מעט מלמטה
מקדשין אותו הרבה מלמעלה, ובפרט במצוה רבה וכו',

אלא שפשוט שצריך לעשות בזה במרץ וכהוראת חז"ל כאדם המחזר אחר
אבידתו, ואף כי בדרכי צניעות ובפרט לעוסק במלאכת הקדש סת"ם.

ומהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו וכן אשר בכל יום חול קודם תפלת
הבקר יפריש פרוטות אחדות לצדקה ויהי נזהר בטבילת עזרא,

ועוד וגם זה עיקר שיתעסק בהאמור מתוך שמחה וטוב לבב וק"ל,

ועל כל הנ"ל הרי אמור אין לך דבר העומד בפני הרצון.

ברכה לבשו"ט

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

מזכיר

נ.ב. בטח יודע ושומר על שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא.

תורת חיים: נוסח התפלה (ברכת שים שלום).

אדם מקדש עצמו כו': ראה יומא לט, רע"א. תניא ספכ"ז.

במצוה רבה: ראה תוד"ה וכו' — שבת ד, א. ובכ"מ.

וכהוראת חז"ל כאדם המחזר אחר אבידתו: קידושין ב, ב. וש"נ.

אין לך דבר העומד בפני הרצון: ראה זח"ב קסב, ריש ע"ב.

בס"ד. שיחת ש"פ ויגש, ד' טבת, ה'תשל"ד.

בלתי מוגה

א. יום הש"ק זה הוא השבת שלאחרי סיום וחיתום ימי חנוכה,
"זאת חנוכה", שכולל את כל ימי חנוכה.

ובהקדמה¹ — שגם יום ראשון דחנוכה כולל את כל ימי חנוכה,
כמבואר בשערי אורה², ומרומז גם בנגלה דתורה, כדאיתא בגמרא³ "מאי
חנוכה, בכ"ה בכסלו יומי חנוכה תמניא אינון", היינו, שבכ"ה בכסלו
נכללים כבר כל שמונת ימי חנוכה. אבל ההתכללות של ימי חנוכה ביום
הראשון אינה באופן גלוי לעיני בשר, אלא ברמז, ויש צורך בביאור
והסבר כו'; ואילו ההתכללות של ימי חנוכה ביום האחרון היא באופן
גלוי לעיני בשר — בהתאם לכללות מעלת מצות הדלקת נר חנוכה לגבי
שאר המצוות, שבה נראה ענין האור בעולם באופן גלוי לעיני בשר —
שהרי מדליקים בו (לא רק נר שמיני, אלא) שמונה נרות "כנגד ימים
היוצאין"³.

ולהעיר, שכן הוא בכל עניני קדושה, ומהם נמשך גם בעניני העולם
— שראש והתחלת כל ענין כולל את הענין כולו, וכן סוף וסיום הענין
כולל את כל הענין, ש"הכל הולך אחר החתום" (או "החיתום"), אבל
יש חילוק ביניהם — שבראש ותחלת הענין לא ניכר בגלוי כל הענין,
ורק בסוף הענין — לאחרי שכבר ישנם בפועל כל הפרטים שבו — אזי
ניכר בגלוי כל הענין.

ולדוגמא: בלימוד מסכת — יודעים אמנם שבתחלת וראש המסכת
כלולה כבר כל המסכת (וכמו בראשי-תיבות, שראש התיבה כוללת את
כל התיבה), אבל לא רואים זאת בגלוי, אלא יש צורך בביאור והסבר כו';
ורק לאחרי שלומדים את כל המסכת כולה עד שבאים לסיום המסכת,
הנה אם רק אין ענין השכחה — שזהו דבר בלתי רצוי שאינו בגבול
הקדושה⁶ — אזי ישנם אצל הלומד כל עניני המסכת בגלוי (וכמו בלימוד

(1) ראה גם לקו"ש חכ"ה ע' 244. שיחת

ש"פ מקץ, ד' טבת דאשתקד ס"ט (תו"מ

חע"א ע' 16). וש"נ. (6) ראה הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ב סה"י.

(2) שער החנוכה ד"ה בכ"ה בכסלו פמ"ב. וש"נ.

(3) שבת כא, ב.

(4) ברכות יב, א.

(5) ראה רא"ש שם (סי"ד). ועוד.

אותיות הא"ב, שכאשר באים לאות תי"ו, ישנם כבר גם כל האותיות מאל"ף עד תי"ו).

ומזה מובן גם מעלת יום השבת שלאחרי חנוכה לגבי יום השבת שלפני חנוכה, ש"מיני" מתברכין כולהו יומין⁷, גם יום ראשון דחנוכה שכולל את כל ימי חנוכה — כיון שיום השבת שלאחרי חנוכה כולל את יום השמיני דחנוכה שבו כלולים כל ימי חנוכה באופן גלוי (באופן נעלה יותר מההתכללות ביום ראשון שאינה בגלוי).

ועוד זאת, שיום השבת שלאחרי חנוכה פועל בימי חנוכה הענין ד"ויכולו" — כב' הפירושים⁸ בענין "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם": (א) מלשון כליון, שהו"ע העלי' מלמטה למעלה, שכל עניני הבריאה הם בתנועה של כליון ("אויסגאנג"), תשוקה וצמאון לאלקות, (ב) מלשון תענוג, שהו"ע המשכת התענוג (ענינו של שבת, כמ"ש⁹ "וקראת לשבת עונג") מלמעלה למטה בכל עניני הבריאה.

ולכן, בעמדנו ביום השבת שלאחרי חנוכה, הרי זה הזמן המתאים, שעת הכושר, להתבונן ולחיות מחדש ("איבערלעבן") את הענין דחנוכה, על מנת להמשיכו על כל השנה, ולעשות זאת מתוך תענוג, ועד שכל התענוג הוא בענין זה, והיינו, שאין אצלו תענוג אחר מלבד התענוג בענין של חנוכה.

ב. ובכ"ן:

ענינו של חנוכה — שבו מדליקים שמונה נרות, שזהו"ע נעלה יותר משבעת הנרות שהדליקו בביהמ"ק, כולל גם בחנוכה שבמנורה שבהיכל ביהמ"ק הדליקו שבעה נרות (שהרי אסור לשנות ח"ו ולהדליק שם שמונה נרות), ורק בביתו (וחצרו — "חצרות קדש") של כל אחד מישראל, הדליקו שמונה נרות.

והדלקת נר חנוכה היא "על פתח ביתו מבחוץ"¹⁰, והיינו, שצריך לחבר את ה"חוץ" עם ה"בית", עי"ז שהאור של נרות חנוכה שבבית מאיר גם בחוץ, וכך מאירים את העולם כולו, "מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ"¹¹.

והשיעור בזה הוא — "עד שתכלה רגל מן השוק", "עד דכליא ריגלא דתרמודאי"¹²:

(7) זח"ב סג, ב. פח, א.

(8) ראה אוה"ת עה"פ (כרך א — מב, ב) (11) ראה מכתב נר ה' דחנוכה שנה זו ואילך. כרך ג — תקח, א ואילך).

(אג"ק חכ"ט ע' נו ואילך).

(12) תהלים עב, ח.

ויה"ר שנוכה לזה בקרוב ממש — אם באופן ד"בעתה" או באופן ד"זכו אחישנה"¹⁵⁰ (כמבואר בשערי אורה¹⁵¹ המעלה שבכל א' מב' אופנים אלו), ובאופן ש"בני ישראל יוצאים ביד רמה"¹¹².

* * *

כד. בנוגע להערות אאמו"ר על הזהר:

ג' הענינים דבינה ז"א ומלכות מצינו גם בנוגע לחנוכה — כמבואר בדרושי חנוכה¹⁵² על הפסוק¹⁵³ "רני ושמחי בת ציון" (שנאמר בהפטרה דחנוכה) שג' הבחינות "אמי" "אחותי" ו"בתי" ("לא זו מחבבה עד שקראה בתי כו' אחותי כו' אמי"¹⁵⁴) הם כנגד בינה ז"א ומלכות. וכולם נרמזים בנר חנוכה — כידוע¹⁵⁵ שבגימטריא ד"נר" מרומזים ג' היחודים דשם הוי" עם השמות אהי' אלקים ואדני' השייכים לג' הספירות בינה גבורה ומלכות.

וכאן רואים שהענין דחנוכה נמשך גם בפרשת ויגש, ועד שנמשך באופן תמידי בענין של הנהגה נסית, "בימים ההם בזמן הזה".

כה. ובהתאם לכך, תערך מסתמא במוצאי שבת אסיפה (ויקחו את המזונות והמשקה מהתוועדות זו על מנת לחלק שם), כדי להמשיך את ההתעוררות שהיתה ב"מבצע חנוכה" — שאין לשער כלל מה שפעלו כו' — מתוך תוספת חיות וחשק במשך כל השנה כולה.

[טרם צאתו (וכן לאחרי תפלת מנחה) התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "ניעט ניעט ניקאָוואָ".]

(154) שמו"ר פנ"ב, ה. וש"נ.

(155) פע"ח שער חנוכה פ"ד. ועוד. וראה גם לקוטי לוי"צ הערות לזח"א ע' יד. ע' ריד. תורת לוי"צ ע' שס.

(150) ישעי' ס, כב. וראה סנהדרין צח, א.

(151) שער הפורים ד"ה יביאו לבוש מלכות פצ"ד ואילך.

(152) תו"א מקץ לו, ד.

(153) זכרי' ב, יד.

שבעת חנוכת ביהמ"ק לא הי' נרגש כ"כ היציאה מצרה; ולאידך גיסא, גם מצב הרווחה לא הי' אז בשלימות, כיון שעדיין היו תחת ממשלת כורש, שלכן הוצרכו לבקש ממנו רשיון לבנות את ביהמ"ק וכו'.

ורק בחנוכה הי' מעמד ומצב של יציאה מן המיצר אל המרחב — כפי שמאריך הרמב"ם¹⁴² ש"מלכי יון גזרו גזרות על ישראל .. ולחצום לחץ גדול", ולכן, כשניצחו אותם כו', ועד שחינכו את ביהמ"ק, קבעו זאת ליו"ט.

כג. ועפ"ז יש לבאר השייכות של חנוכת ביהמ"ק השלישי לחנוכת חשמונאי:

אע"פ שחנוכת חשמונאי היתה בחודש כסלו, ואילו חנוכת ביהמ"ק השלישי תהי' במרחשון, יש שייכות ביניהם בנוגע ליציאת בני"מ מן המיצר אל המרחב — שהרי בנין ביהמ"ק השלישי הי' לאחרי שמישיח "לחום מלחמות ה' וינצח" (כמ"ש הרמב"ם¹⁴³), כמו חנוכת חשמונאי שהיתה לאחרי הנצחון על מלכות יון, ולכן יש ללמוד מחנוכת חשמונאי הענין של קביעת יו"ט גם בנוגע לחנוכת ביהמ"ק השלישי.

ויש להוסיף בזה:

חנוכת חשמונאי היתה בזמן בית שני, והרי בית שני קשור עם ביהמ"ק השלישי — כמובן מב' הפירושים על הפסוק¹⁴⁴ "גדול יהי' כבוד הבית הזה האחרון גו'", אם קאי על בית שני¹⁴⁵ או על ביהמ"ק השלישי¹⁴⁶. וכיון שב' הפירושים הם בתיבה אחת, הרי מובן, שיש קשר ושייכות ביניהם¹⁴⁷.

ובפנימיות הענינים: ידוע¹⁴⁸ שבית ראשון ענינו עבודת הצדיקים ובית שני ענינו עבודת בעלי תשובה. ומודגש ביותר בנוגע לחנוכה, שאז היתה העבודה מלמטה למעלה (ולא כמו התחלת בנין בית שני שהיתה בדרך אתעדל"ע, ע"י כורש) — ע"י המס"נ של החשמונאים, שפעלה את ענין התשובה. אלא שאז לא היתה התשובה בשלימות, שלכן לא היתה אז הגאולה בשלימותה. ושלימות התשובה תהי' לעתיד לבוא, בביהמ"ק השלישי, ע"י משיח ש"אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא"¹⁴⁹.

(142) הלי' חנוכה רפ"ג.
 (143) הלי' מלכים ספ"א.
 (144) חגי ב, ט.
 (145) ב"ב ג, סע"א ואילך. הובא בפרש"י
 (146) זח"א כח, א.
 (147) ראה גם
 (148) ראה תו"מ ח"נ ע' 300. וש"נ.
 (149) ראה זח"ג קנג, ב. לקו"ת דרושי שמע"צ צב, ב. ובכ"מ.
 עה"פ.

בעולם גופא יש כמה דרגות: יש עניני קדושה, עניני הרשות, ויש ענין של טומאה, ובוזה גופא — ראשון לטומאה ושני לטומאה וכו', והדרגא הכי תחתונה שבעולם היא — "תרמודאי", אותיות מורדת¹³, שזהו באופן ש"יודע את רבונו ומכוין למרוד בו"¹⁴, והיינו, שמנצל את ידיעת רבונו גופא כדי למרוד בו.

ובענין זה היא הפעולה דנר חנוכה — "עד דכליא ריגלא דתרמודאי", היינו, שהפעולה היא גם בעניני העולם שהם באופן של מרידה בהקב"ה, להתגבר עליהם ולנצח אותם כו', ולא רק נצחון באופן ש"יהי' למס עובד"¹⁵, שאין זה נצחון גמור, כיון שעדיין נשארת מציאותו של המנגד אלא שהוא משועבד תחת ממשלת הקדושה, כי אם באופן ד"כליא ריגלא דתרמודאי", היינו, שמתבטל לגמרי כל המציאות של מרידה, כולל גם דרגא הכי תחתונה שבמרידה, "ריגלא דתרמודאי".

וענין זה (ביטול המציאות של מרידה) נפעל לא רק בד' אמותיו של יהודי, ב"רשות היחיד", שבה מאיר יחידו של עולם¹⁶, אלא באופן ש"תכלה רגל (דתרמודאי) מן השוק", היינו, שגם ב"שוק", "רשות הרבים" — ששם לא ניכר הענין ד"יחידו של עולם", אלא ענין של "רבים"¹⁶, לא רק דרך החיים והטוב, אלא גם ההיפך נולא רק באופן שניכר שהקב"ה נותן את שני הדרכים, "ראה נתתי לפניך וגו'"¹⁷ (שזהו עדיין באופן של "רשות היחיד"), אלא ניכרת מציאות הדרך דהיפך החיים והטוב בתור ענין בפני עצמו — מתבטלת המציאות ד"תרמודאי", כפשטות הפירוש בגמרא ששיעור הזמן דהדלקת נר חנוכה הוא "עד שתכלה רגל (דתרמודאי) מן השוק", שגם "תרמודאי", "שם אומה, מלקטי עצים דקים, ומתעכבין בשוק עד שהולכים בני השוק לבתייהם משחשכה ומבעירים בבתייהם אור, וכשצריכין לעצים יוצאים וקונין מהן"¹⁸, כבר לא נמצאים ב"שוק" (ולא שהם נמצאים שם, אלא שאין להם שליטה כו').

וכללות הענין בזה — שנוסף על ענין הנרות של ביהמ"ק, שעז"נ¹⁹

(13) עמה"מ שער קרית ארבע רפקי"א
 (קח, א). וראה גם שיחת ש"פ מקץ, ד' טבת
 דאשתקד ס"ב (תו"מ חע"א ריש ע' 11).
 (14) נסמן בתו"מ שם ע' 310.
 (15) ויחי מט, טו.
 (16) ראה תניא ספ"ג. ובכ"מ.
 (17) נצבים ל, טו.
 (18) פרש"י שבת שם.
 (19) שמואל"ב כב, כט. וראה ד"ה כי אתה נרי גו' בתו"א מקץ מ, ב ואילך. ובכ"מ.

"כי אתה נרי הוי", ישנו גם הענין דנרות חנוכה, שעז"נ¹⁹ "והוי" (בתוס' רי) יגי' חשכיי", להאיר גם את החושך של רה"ר.

ג. וההוראה מזה בנוגע לפועל, ובאותיות פשוטות, ובלשון הידוע: שיש לפרש את הדברים "אויף זשאַרגאַן" — לא רק במובן של שפה, אלא גם במובן התוכני:

יכול לבוא היצה"ר ולומר ליהודי, שהוא מסכים שעליו למסור לעניני קדושה ורוחניות את השכל שבראש, ואפילו את הרגש שבלב, ואפילו בנוגע לרגל ש"לבר מגופא"²⁰ יכול להסכים שצריך למסור לקדושה; אבל למה להתעקש שגם העקב שברגל צ"ל בקדושה!?

העקב — טוען היצה"ר — הוא היפך הקדושה, כי, קדושה הו"ע החיים, ואילו העקב נקרא "מלאך המות" שבאדם (כדאיתא באבות דר"נ²¹), כיון שלא ניכר בו ענין החיות, והראי', שכאשר דוקרים אותו במחט אינו מרגיש כאב.

— הן אמת שאם יתכווהו לגמרי ח"ו, או אפילו אם ידקרוהו בחוזק כו', בודאי ירגיש כאב, כיון שגם הוא חלק מגוף האדם שגדל עמו כו', ומצד שלימות הגוף נוגע שיהי' לו גם עקב, אבל אעפ"כ, לא ניכר בו בגלוי ענין החיות.

וא"כ, טוען היצה"ר, מהו ההכרח שגם העקב יהי' מונח בקדושה?! — העקב, להיותו חומרי, יכול להיות מונח בחומריות, כיון שזהו ענינו, ומהו הצורך למשוך גם אותו לקדושה!?

ועל זה באה ההוראה מהדלקת נר חנוכה, ששיעורה "עד דכליא ריגלא דתרמודאי" — שגם בדרגא הכי תחתונה, "ריגלא דתרמודאי", צריך לבטל המציאות של מרידה, ולפעול שגם היא תהי' בגבול הקדושה.

וכידוע²² בפירוש הכתוב²³ "עקב אשר שמע אברהם בקוליי", שגם ה"עקב" ("די פיאטע") של אברהם אבינו הרגיש אלקות [ועד"ז ידוע גם הפירושו²⁴ במאמר²⁵ "עקביא בן מהללאל אומר"], ומ"אחד הי' אברהם"²⁶ נמשך כח זה באופן של ירושה לכל אחד מישראל, שיוכל לפעול ע"י עבודתו שגם ה"עקב" ירגיש אלקות — "א' חסידישע פיאטע".

(20) ראה תקו"ז בהקדמה (יז, א).

(21) ספלא"א. וראה נזיר נא, א ובתוס' ופי'

הרא"ש שם. שו"ת צפע"נ דווינסק ח"א סל"ד.

(22) ראה סה"ש תרצ"ט ריש ע' 345.

וש"נ.

(23) תולדות כו, ה.

(24) סה"ש תש"ב ע' 43. נתי' באג"ק ח"א

ע' רפז ואילך.

(25) אבות רפ"ג.

(26) יחזקאל לג, כד.

(שלכן ה"סעודות¹³⁰ שעושים בימי חנוכה .. הם סעודות מצוה"¹³¹) והלל", "שמחה" על הנצחון במלחמה, ו"הלל" על הנס דפך השמן (שחילקן לב' הלכות, ומקדים ענין הנצחון במלחמה¹³²) — נכלל בשיחה שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפסה¹³³ בלקו"ש ח"י ע' 142 ואילך.

כב. ועפ"ז נשאלת השאלה: מדוע לא קבעו יו"ט על חנוכת המשכן וביהמ"ק (בית ראשון ובית שני) — כמו שקבעו יו"ט דחנוכה על חנוכת ביהמ"ק בימי החשמונאים?

[בנוגע לחנוכת המשכן — יש רק מנהג שאין אומרים תחנון¹³⁴, ותו לא. ובנוגע לחנוכת ביהמ"ק הראשון — הנה בפעם הראשונה חגגו "שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום"¹³⁵ (וביניהם גם יוהכ"פ¹³⁶), אבל לא מצינו שנקבע ליו"ט בשנים שלאח"ז].

ומבואר בזה¹³⁷ (ע"פ מ"ש בנוגע לכתיבת מגלת תענית לפי "שהיו מחבבין את הצרות", שנגאלין מהן¹³⁸), שהסיבה לכך שלא נקבע יו"ט על חנוכת המשכן, בית ראשון ובית שני, היא, בגלל שלא הי' אז מעמד ומצב שבני" יצאו מצרה לרווחה:

חנוכת המשכן היתה משך זמן לאחרי שכבר יצאו ממצרים, וגם לאחרי מ"ת (כולל גם מ"ת דלוחות שניות, לאחרי שהקב"ה אמר ש"סלחתי כדברך"¹³⁹), כך, שלא הי' אז מצב של יציאה מצרה.

וכן חנוכת בית ראשון היתה בימי שלמה, עליו נאמר "וישב שלמה על כסא ה'"¹⁴⁰, "שלום ושקט אתן על ישראל בימיו"¹⁴¹ (לאחרי שדוד אביו ניצח בכל המלחמות וכבש את הארצות שרצה לכבוש), כך, שהי' אז מצב של הרווחה.

ועד"ז בנוגע לחנוכת בית שני — אף שהיתה לאחרי הגלות, הרי הי' זה משך זמן לאחרי שעזרא העלה את בני" מבבל לארץ ישראל, כך,

(130) מהרש"ל ביש"ש לבי"ק פ"ז סל"ז.

(131) וגם להדעות שהם "סעודות הרשות"

— "נוהגין לומר זמירות ושבתות .. ואז הוי

סעודת מצוה" (רמ"א או"ח סתר"ע ס"ב)

(132) לא רק בגלל הקדימה בזמן, אלא גם

בגלל הקדימה בתוכן הענינים, שהעיקר הוא

הנצחון במלחמה וחנוכת ביהמ"ק.

(133) בשילוב שיחת מוצאי זאת חנוכה.

(134) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתכ"ט

ס"ח-ט. וש"נ.

(135) מלכ"ס-א ח, סה.

(136) ראה יומא ט, א.

(137) ראה גם פרי צדיק לחנוכה אות ז.

(138) שבת יג, ב ובפרש"י.

(139) שלח יד, כ. וראה לקו"ש חכ"ד ע'

570 הערה 10. וש"נ.

(140) דברי הימים-א כט, כג.

(141) שם כב, ט.

כינור של משיח (שהוא אחד משמונה נסיכי אדם¹²³) שיהי של שמונה נימין¹²⁴. וכמו"כ מודגש בנרות חנוכה ענין הנצחיות — ש"הנרות הללו אינן בטלין לעולם"¹²⁵ (אפילו בזמן הגלות), וכדאיתא במדרש¹²⁶ שכל המועדים בטלים חוץ מחנוכה ופורים (לא רק כמ"ש במ"א¹²⁷ "חוץ מפורים").

ובגלל זה נתבאר שגם חנוכה ביהמ"ק השלישי שתהי' לעתיד לבוא קשורה עם חנוכה.

ועל זה שאלו ממ"ש בילקוט שמעוני שחנוכה ביהמ"ק השלישי תהי' במרחשון, וז"ל¹²⁸: "משנעשה הבית בירח בול (מרחשון) נעשה נעול כו', והיו הכל ממלמלים על שלמה וכו', והקב"ה חשב לערב שמחת בית המקדש בחודש שנולד בו אברהם, בירח האיתנים וכו' בחודש מועדות וכו'. וכן אתה מוצא במלאכת המשכן .. בכ"ה בכסלו נגמר מלאכת המשכן ועשה מקופל עד אחד בניסן .. והיו ישראל ממלמלין וכו', והקב"ה חשב לערב שמחת המשכן בחדש שנולד בו יצחק וכו'. ומעתה הפסיד כסלו שנגמרה בו המלאכה, אמר הקב"ה עלי לשלם, מה שלם לו הקב"ה, חנוכה חשמונאי, וכן מרחשון (שנגמרה בו מלאכת ביהמ"ק הראשון) עתיד הקב"ה לשלם לו" (בחנוכה ביהמ"ק השלישי).

ומובן שהביאור האמור שע"פ קבלה וחסידות שייכת חנוכה ביהמ"ק השלישי לחנוכה — צריך להתאים עם המבואר בנגלה. ולכאורה, היכן מצינו בנגלה השייכות של חנוכה לחנוכה ביהמ"ק השלישי?

כא. ויובן בהקדם הביאור בנוגע לחנוכה, שענינו העיקרי הוא נצחון המלחמה, ובהמשך לזה — חנוכה המזבח וביהמ"ק, כהנוסח באמירת "ועל הניסים": "כשעמדה מלכות יון הרשעה .. עמדת להם בעת צרתם .. מסרת גבורים ביד חלשים וכו' .. ואחר כך .. פנו את היכלך וטהרו את מקדשך".

המשך הביאור בדברי הרמב"ם¹²⁹ שימי חנוכה הם "ימי שמחה

123) סוכה נב, ב.
124) ערכין יג, ב.
125) רמב"ן ר"פ בהעלותך.
126) מדרז"ל הובא באגרת הטיוול דרוש אות מ. ס' החיים (לאחי המהר"ל) ח"ג (ס' פרנסה) רפ"ז. וראה גם ירושלמי תענית פ"ב הי"ב.
127) מדרש משלי פ"ט, ב. יל"ש משלי רמז תתקמד. וראה יוצר לזכור (פיוט "אלקים אל דמי" בסופו). וראה גם ירושלמי מגילה פ"א ה"ה. רמב"ם ה' מגילה בסופו. ועוד.
128) מלכים"א רמז קפד (מפס"ר פ"ו).
129) ה' חנוכה פ"ג ה"ג.

וזהו גם דיוק הלשון בנוגע לביאת המשיח: "עקבתא דמשיחא": לכאורה אינו מובן: מהי השייכות של "עקב" למשיח — הרי משיח הוא בחי' היחידה [כמבואר בקבלה וחסידות²⁷ בנוגע לחמשה השמות שנקראו לנשמה: נפש רוח נשמה חי' יחידה²⁸ [שעז"נ בזהר²⁹ "בר נש כד אתיליד יהבין לי' נפשא .. זכה יתיר יהבין לי' רוחא .. זכה יתיר יהבין לי' נשמתא וכו'"], שמשה רבינו זכה לבחי' נשמה, אדה"ר לבחי' חי', ומשיח לבחי' יחידה], ובחי' היחידה — ש"בכואה דכבואה לית להו"³⁰ — היא כולה חיות, וא"כ, מהי השייכות של "עקב", מלאך המות שבאדם, למשיח שכולו חיות?!

אך הענין הוא — שזהו החידוש של משיח שצריך לפעול בכל מקום, ועד שאפילו ב"עקב" יורגש שזהו הזמן של ביאת המשיח: "עקבתא דמשיחא".

ד. אך עדיין טוען היצה"ר:

הן אמת שצריך לפעול הענין ד"כליא ריגלא דתרמודאי", אבל אעפ"כ, כיון שהעבודה צריכה להיות בסדר מסודר, הנה בשעה שנמצאים בהתחלת העבודה, צריך לפעול תחילה שהראש והלב יהיו בקדושה, ורק לאח"ז יכולים לגשת לפעול גם בנוגע ל"עקב".

ועל זה באה ההוראה מהנצחון של בני' בחנוכה, שהי' באופן ד"מסרת גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים"³¹, כדלקמן.

ה. ובהקדמה:

הפירוש במ"ש שבנ"י היו אז "חלשים" ו"מעטים" הוא — לא רק בגשמיות (שאינן זה חסרון), אלא גם ובעיקר ברוחניות (ומזה נשתלשל כן גם בגשמיות), כי, אילו היו בני' חלשים רק בגשמיות, אבל ברוחניות היו גבורים, לא היתה התורה קוראת אותם בשם "חלשים", שהרי התורה מדברת אודות האמת שבכל דבר, והאמת היא הרוחניות שבו.

ולדוגמא בגוף האדם³²: אע"פ שכמות הבשר וגידים ועצמות שבראש היא פחותה מאשר ברגל ושאר חלקי הגוף, מ"מ, לא יעלה על הדעת (גם בשכל הטבעי) לומר שהראש הוא "חלש" ו"מעט" לגבי הרגל,

27) ראה רמ"ז לזח"ב מ, ב (מק"מ קמז, 30) יבמות קכב, א. וש"נ. וראה לקו"ת (ב), ולזח"ג רס, ב (קצ, ב). סה"מ תרצ"ט ע' תצא לו, ג ואילך. ובכ"מ.
28) ועוד. 207. נוסח "ועל הנסים".
29) ראה גם תו"מ חס"ו ס"ע 89 ואילך.
30) ב"ר פי"ד, ט. דב"ר פ"ב, לז.
31) ח"ב צד, ב.
32) וש"נ.

אלא אדרבה: העיקר הוא הראש, כיון שענין הרוחניות הוא בתוקף יותר בראש דוקא.

וכמדובר לעיל³³ בנוגע לענין המלחמה, שלאחרונה הולכת ומתגברת ההכרה שהנצחון במלחמה אינו תלוי בכמות כלי הנשק (כמות הברזל ומשקלו כו') או כמות החיילים, אלא באיכות שלהם — מדת החכמה שמושקעת בייצור כלי הנשק, וחכמת החיילים בהנהגת המלחמה, מתוך חיות ולהט להשגת הנצחון (לא סתם הליכה באופן של עקשנות).

ועד"ז בנוגע לשאר עניני העולם, שלאחרונה הולכת ומתגברת השיטה שהעיקר היא האיכות והרוחניות שבכל דבר, שגוברת על הכמות והגשמיות שבו.

וכל זה — בגלל שהולכים ומתקרבים לביאת המשיח, שלכן צ"ל ניכר בעולם יותר הענין ד"אמת הוי"³⁴.

וענין זה קשור עם המבואר בזהר³⁵ על הפסוק³⁶ "בשנת שש מאות שנה לחיי נח נבקעו כל מעיינות תהום רבה וגו'", שאז תהי' בעולם ריבוי השפעת חכמה כו', ועד שאפילו אצל "רביי"³⁷ (ילדים קטנים) תהי' ידיעה בפנימיות התורה, כפי שהתחיל בערך בזמן התגלות תורת החסידות³⁸.

[ואין זה בסתירה לכך שרואים שמיום ליום הולך ומתגבר חושך הגלות — שהרי אדרבה, היא הנותנת: בגלל התגברות החושך, צ"ל הוספה בקדושה, כי, כדי שתוכל להיות בחירה חפשית, אי אפשר שתהי' רק התגברות צד הלעוו"ז, אלא בהכרח שיתוסף גם בקדושה, ולכן, ככל שמתגבר החושך, ניתוסף יותר בגילוי אלקות, שע"ז יהי' בכח להתמודד עם התגברות חושך הגלות].

וענין זה ש"אמת הוי" הולך ומתגלה בעולם הוא באופן שניכר גם אצל גוים, שזוהי ההכנה לביאת המשיח, שאז יקויים היעוד³⁹ "אהפוך אל עמים שפה ברורה גו' לעבדו שכם אחד".

[אבל גם אז הגוים ישארו גוים, ולא כמו המצב שנוצר בגלל הגזירה האיומה של "מיהו יהודי", שמתנכלים לקיום של עם ישראל,

(33) שיחת י"ט כסלו ס"ו... (לעיל ע'...).

(34) תהלים קיז, ב.

(35) ח"א קיז, א. וראה לקו"ש חט"ו ע' 42 ואילך.

(36) נח ז, יא.

(37) נח ז, יא.

(38) נח ז, יא.

(39) צפני' ג, ט. וראה רמב"ם ה' מלכים ספ"א.

יח. הביאור בפסוק¹¹³ "אני יוסף העוד אבי חי" — דכיון ש"אני יוסף" (חי), ו"אין אדם מקבל תנחומין על החי"¹¹⁴, הרי זו תמיהה גדולה שלמרות גדול צער האבילות במשך כ"ב שנה "עוד אבי חי", ולכן "מהרו ועלו אל אבי .. והורדתם את אבי הנה"¹¹⁵ (כיון שיוסף אינו יכול לעזוב את שליחותו של הקב"ה להיות "משביר (בר) לכל עם הארץ"¹¹⁶) — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש חט"ו ע' 387 ואילך.

יט. בהערות אאמו"ר על הזהר דפרשת השבוע, מתעכב אאמו"ר בהערה הראשונה¹¹⁷ על מאמר הזהר¹¹⁸ "רבי יצחק ורבי יהודה הוו יתבי ליליא חד ולעאן באורייתא, אמר רבי יצחק לרבי יהודה הא תנינן דכד ברא קב"ה עלמא עבד עלמא תתאה כגוונא דעלמא עלאה וכו'", ומבאר, ש"עלמא תתאה הוא מל' .. ועלמא עלאה הוא בינה .. ושניהם הם בחי' גבורות, ועלמא תתאה מל' הוא כגוונא דעלמא עלאה בינה, הוא, כי מדת הגבורה דז"א נמשך מבינה, כמ"ש¹¹⁹ אני בינה לי גבורה, ומשפיע למל', א"כ, ע"י מדת הגבורה, בחינתו דר' יצחק, נעשה עלמא תתאה דמל' כגוונא דעלמא עלאה בינה .. לכן אמר זה ר' יצחק דוקא".

וע"פ המדובר לעיל (סי"א) אודות השייכות דפ' ויגש לחנוכה, הרי מוכן, שגם ג' הענינים דבינה ז"א ומלכות (שנתבאר בזהר דפ' ויגש) שייכים לחנוכה.

וכמדובר כמ"פ שאאמו"ר כתב הערותיו בקיצור, בסמכו על כך שהענינים הפשוטים יבינו לבד. וכפי שיתבאר לקמן.

כ. בעמדנו בשבת שלאחרי חנוכה — כאן המקום להשלים המדובר בהתוועדות הקודמת¹²⁰ בביאור דברי הרמב"ם בנוגע לחנוכה, שנשאר באמצע, וכן לבאר המדובר פעם (בשנה שעברה ולפנ"ז¹²¹) אודות השייכות של חנוכה לביהמ"ק השלישי:

ובהקדם כללות השייכות של חנוכה לימות המשיח — ע"פ המבואר בקבלה וחסידות¹²² שגרות חנוכה הם במספר שמונה, בדוגמת

(113) פרשתנו מה, ג.

(114) פרש"י וישב לו, ג.

(115) פרשתנו שם, ט"ג.

(116) מקץ מב, ו.

(117) לקוטי לוי"צ הערות לזח"א ס"ע קצא ואילך. וראה גם שיחת ש"פ ויגש, ז' טבת תשל"ב סי"ב (תוי"מ חס"ז ע' 22). וש"נ.

(118) ח"א רה, ב.

(119) משלי ח, יד.

(120) שיחת מוצאי זאת חנוכה בתחלתה (לעיל ע'...).

(121) שיחת ש"פ וישב, שבת חנוכה, מבה"ח טבת תשל"ג ס"ז (תוי"מ ח"ע ע' 297). וש"נ.

(122) ראה תוי"מ סה"מ כסלו ס"ע קסו ואילך. וש"נ.

וכיון שזהו סדר הנהגת העולם ע"פ תורה (כפי שמצינו בתורה כמה סיפורים בזה), הרי בודאי שניתנו לנשי ובנות ישראל הכחות הדרושים לענין החינוך.

ועל זה היא ההוראה מהאמור לעיל — שחינוך הילדים צריך להיות באופן המתאים לכך שכל ילד או ילדה יפעלו שלימות בכל בני".

ונוסף על האמור בנוגע לחינוך הילדים כפשוטו, הרי זה גם לכללות הפעולה על הזולת, ש"מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו"¹⁰², וכן בנוגע; והרי ע"ז ניתוסף גם אצל המשפיע, כפי שמביא רבינו הזקן בהקדמה לתניא "ממאמר רז"ל"¹⁰³ ע"פ¹⁰⁴ מאיר עיני שניהם ה".

טז. ועי"ז פועלים המעמד ומצב שאודותיו הולכים לקרוא בזמן של "רעוא דרעוין"¹⁰⁵: "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה"¹⁰⁶, י"ז בגימטריא "טוב"¹⁰⁷, והיינו, שגם כשנמצאים עדיין בארץ מצרים (בזמן הגלות) נעשה מעמד ומצב ד"ויחי", וגם שזהו מבחר שנותי,

— כידוע מה ששאל הצ"צ, בילדותו, את זקנו אדמו"ר הזקן: היתכן שיעקב אבינו, בחיר האבות, יהיו מבחר שנות חיי י"ז שנה שגר בארץ מצרים ערות הארץ, והמענה של אדמו"ר הזקן בזה (כפי שנדפס בה"יום יום"¹⁰⁸ ובכ"מ¹⁰⁹) —

כך, שגם בסוף זמן הגלות יכולה להיות העבודה מתוך הרחבה ומתוך שמחה וטוב לבב.

ושמחה פורץ גדר¹¹⁰, ואז הולכים מתוך ריקוד ("טאנצנדיקערהייט") אל הגאולה, ובלשון הכתוב בפ' שמות¹¹¹ (שלאחרי פ' ויחי): "אל ארץ טובה ורחבה", באופן ש"בני ישראל יוצאים ביד רמה"¹¹².

* * *

יז. מאמר (כעין שיחה) ד"ה ויגש אליו יהודה וגו'.

* * *

(102) סנהדרין יט, ב. וש"נ. הובא בפרש"י מוהרי"צ ח"ה ע' שעג.
 עה"ת במדבר ג, א. ראה גם שיחת ש"פ ויחי, י"ד טבת
 (103) תמורה טז, א. תשל"ב ס"ג (תר"מ חס"ז ס"ע 38 ואילך).
 (104) משלי כט, יג. וש"נ.
 (105) זח"ב פח, סע"ב. ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.
 (106) ר"פ ויחי. ועוד.
 (107) ראה בעה"ט עה"פ. ג, ח.
 (108) יה טבת — מאג"ק אדמו"ר. בשלח יד, ח.
 (109) ראה גם שיחת ש"פ ויחי, י"ד טבת
 תשל"ב ס"ג (תר"מ חס"ז ס"ע 38 ואילך).
 וש"נ.
 (110) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.
 ועוד.
 (111) ג, ח.
 (112) בשלח יד, ח.

תורת ישראל וארץ ישראל, ועוד מנסים לטעון שזהו "הישג דתי", אע"פ שזהו ענין שהוא היפך השכל אפילו של גוי!... ובודאי שהי' לא תהי' — לא הגזירה עצמה, ולא ה"שכר" של אלו שחושבים להרויח מזה, שהרי גם "שכר עבירה" בהאי עלמא ליכא...].

ו. ובנוגע לעניננו:

בנ"י היו אז "חלשים" ו"מעטים" ברוחניות. ואעפ"כ, כשהחליטו לילך במס"נ, ולא לעשות "חשבונות" שהם "חלשים" ו"מעטים" נגד "גבורים" ו"רבים" — אזי ניצחו את היוונים.

וההוראה מזה — שאסור ליהודי לעשות חשבונות ולחשוב שהוא "חלש" ברוחניות, כיון שאוחז בהתחלת העבודה, וא"כ, איך יוכל לנצח את הצד שכנגד, אלא עליו ללמוד מהנהגת בני בימי חנוכה, שמבלי הבט על היותם "חלשים" ו"מעטים", דילגו ("א שפרונג געטאָן") ממעמד ומצב ד"טמאו את כל השמנים" למעמד ומצב ד"פינו את היכלך וטהרו את מקדשך והדליקו נרות בחצרות קדשך", ועד "להודות ולהלל לשמך הגדול"³¹ (כמבואר בתוס' בברכות⁴⁰ בפירוש "שמי' הגדול").

ומזה מובן, שגם כשנמצאים בהתחלת העבודה, יכולים לדלג ולנצח את הצד שכנגד ולפעול הענין ד"כליא ריגלא דתרמודאי", ובאופן שפועלים גם בה"עקב".

וזוהי ההכנה לביאת משיח, שאז יהי' "מטו רגלין ברגלין"⁴¹, שהרגל של משיח פועלת בכל העולם, ועד שנעשה "משלחי רגל השור והחמור"⁴², ועד שגם גוים מכריזים "והיתה לה' המלוכה"⁴³, כיון שיקויים היעוד⁴⁴ "והי' ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהי' הוי' אחד ושמו אחד".

* * *

ז. כיון שמכל דבר צריך ליקח הוראה בנוגע לפועל, וכידוע שזהו ה"בכך" שמוכיח את אמיתת הענין השכלי⁴⁵ — ישנם השואלים: מהי ההוראה מהאמור לעיל אודות חנוכה בנוגע לפועל?

דובר אמנם אודות הנהגה מתוך מס"נ, ובאופן של דילוג מן הקצה

(40) ג, א. וש"נ.
 (41) זח"ב רנח, א (ובמק"מ). עובדי' בסופו.
 (42) ישעי' לב, כ. וראה ע"ז ה, ב. (44) זכרי' יד, ט.
 (45) ראה תר"מ חס"ו ע' 127. וש"נ. ובפרש"י ותוס'. וראה גם תר"מ ח"מ ע' 249.

אל הקצה, אבל כל זה הוא באופן כללי, ועדיין יש צורך שההוראה תבוא באופן פרטי בנוגע לפועל.

והיינו, שההוראה וה"בכך" צ"ל באופן ברור, לידע מה לעשות בפועל, כך, שבקומו משנתו ביום ראשון, ידע מה עליו לעשות כדי שיהי ניכר שהוא עומד תחת השפעת ההתבוננות בענינם של ימי חנוכה.

ח. ובכך, ההוראה שבזה יכולים ליקח מחנוכה גופא, והיא:

הדבר⁴⁶ שנצטוו בחנוכה שבו מיוחד הוא (= נבדל) מפורים ושאר יו"ט — הרי זה מצות נר חנוכה (בשבת ויו"ט — הרי זה ענין דשלוש בית⁴⁷). ומכיון שנרות אלו הם נרות של מצוה⁴⁸, הרי מובן, שגם המשך ההתעוררות דימי החנוכה על כל השנה כולה, היא בהענין ד"נר מצוה"⁴⁹.

וכמו שהדלקה דנרות חנוכה היא באופן דמוסיף והולך, שבכל יום מוסיפים נר על הנרות שהדליקו והאירו בימים הקודמים — כן הוא בהנוגע להמשך ההתעוררות דחנוכה במשך כל השנה, אשר בכל יום צריך להוסיף בנר מצוה.

ט. מובן בפשטות שהמדובר כאן הוא לא בהנוגע למצות אלו "שהאדם חייב להשתדל ולרדוף עד שיעשה אותם, כגון תפילין וכו"⁵⁰ — כי "להשתדל ולרדוף" במצוות אלו הוא חיוב גמור⁵¹, ואין צריך לזה ההתעוררות דחנוכה — כי אם בנוגע למצוות אלו שאינן חובה, "אלא"⁵⁰ דומין לרשות, כגון מזוזה ומעקה, שאין אדם חייב לשכון בבית החייב מזוזה כדי שיעשה מזוזה .. וכן אינו חייב לבנות בית כדי לעשות מעקה⁵², ומ"מ, מצד גודל תשוקתו לקיים מצות ה', הוא משתדל בכל מיני השתדלות, לקיים (ולהאיר את העולם ב) עוד (נר) מצוה ועוד (נר) מצוה אף שאינו מחויב בהם.

46) מכאן עד סו"י — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בהוספות ללקו"ש ח"י ע' 278 ואילך (במהדורה זו ניתוספו איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה).
47) ראה שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס רסג.
48) היינו, לא רק נר סתם שמדליקים במשך כל השנה, אלא בהקדמת הברכה "אשר קדשנו במצוותיו וצונו", שע"ז נעשה "נר מצוה" (מהנחה בלתי מוגה).
49) משלי ו, כג.
50) רמב"ם הל' ברכות פ"א ה"ב.
51) כולל גם החיוב המפורש בתורה (ראה רמב"ם סוף הל' לולב) שקיום המצוות צ"ל בשמחה ובטוב לבב (מהנחה בלתי מוגה).
52) וזאת — למרות גודל החשיבות שבמצות מעקה כדי שלא יפול הנופל ממנו" (תצא כב, ח), כולל גם הענין ד"נפיל מדרי" (נסמן באג"ק ח"ב ס"ע ד) שע"י כללות ענין החטאים (מהנחה בלתי מוגה).

על הענין, אלא גם פועל את הענין (כמבואר בכ"מ⁹⁴ אודות ב' סוגי סימנים, שרק מורים על המציאות או גם פועלים אותה), ולכן, כל הענינים שמצינו בנוגע ליעקב, מהווים נתינת כח לבניו אחריו, וכפי שמצינו במ"ש בנוגע ליעקב: "הארץ אשר אתה שוכב עלי"⁹⁵, "מלמד שקפלה הקב"ה לכל ארץ ישראל והניחה תחת יעקב אבינו, שתהא נוחה ליכבש לבניו"⁹⁶ (ולהעיר מדיוק הלשון "יעקב אבינו .. לבניו" — שזהו ענין שבא בירושה).

ומזה מובן גם בנוגע לענין שלימות המספר דשבעים נפש ע"י לידת יוכבד — שביכלתו של כל אחד ואחת מישראל לפעול שלימות בכל בני, ע"י מילוי העבודה והשליחות שמתחילה תיכף בלידתו (כפי שצויין במראה-מקומות למכתב⁹⁷), שאז נותנים לו את כל הכחות הדרושים לכך. וענין זה נוגע במיוחד לנשי ובנות ישראל:

ובהקדים — שפשוט, שהאמור לעיל (ס"ח) אודות ההוראה מימי חנוכה שבכל יום צריך להוסיף בנר מצוה, הו"ע ששייך⁹⁸ הן לאנשים והן לנשים, שהרי הענין ד"נר מצוה" שייך לכל אחד ואחת מישראל⁹⁹. ונוסף לזה: מכיון שענין הנ"ל הוא הוראה מימי החנוכה — הרי יש בזה שייכות מיוחדת לנשים, שהרי "אף הן היו באותו הנס"¹⁰⁰.

אמנם, בנוגע לענין החינוך (ששייך לחנוכה), החל מחינוך הילדים (ומזה מובן גם בנוגע לחינוך העולם) — הרי זה שייך לנשים יותר מאשר לאנשים, לא מיבעי בנוגע לקטני קטנים, כשהילד צריך לאמו, שאז בודאי תלוי החינוך בהאם, אלא גם לאחרי שהגיע לחינוך, הרי כיון שהאב עסוק בעניני פרנסה (רוחנית או גשמית), אין לו פנאי להתמסר לענין החינוך, ולכן תלוי הדבר באם שהיא עקרת-הבית¹⁰¹; וכשיש לאם עבודה רבה, אזי נותנת חלק מהעבודה לבת (אף שעדיין לא הגיעה לגיל נישואין), שתעזור לה לחנך את האח או האחות הקטנים.

94) ראה צפע"נ לרמב"ם ריש הל' מאכלות אסורות.
95) ויצא כח, יג.
96) חולין צא, ב (פרש"י עה"פ. וראה לקו"ש ח"ב ע' 129 ואילך).
97) דאור לט"ו כסלו (אג"ק חכ"ט ס"ע מו).
98) קטע זה — נדפס בלקו"ש שבהערה 46.
99) וכן גם קיומה באופן ד"שומר מצוה", ש"ממתין ומצפה .. אולי יזדמן לו איזה מצוה", כתורת הבעש"ט הנ"ל (ס"ט), שכיון שלא נתפרש שם שזהו"ע ששייך לאנשים בלבד, הרי מובן ששייך גם לנשים (מהנחה בלתי מוגה).
100) שבת כג, א. ובפרט לפי רש"י שם: "ועל יד אשה ננשה הנס".
101) ראה של"ה סד, א. הובא בקונטרס "חנוך לנער" ס"ע 34 ואילך.

הענינים, שכאשר הי' "רעב בכל הארצות"⁸³, "באו מצרימה לשבור אל יוסף"⁸⁴, ועי"ז "וילקט יוסף את כל הכסף וגו'"⁸⁵, שמזה מובן, שמצרים היתה כוללת את כל העולם, וכמבואר במדרשי חז"ל⁸⁶ שפרעה הי' אז "מושל בכיפה".

וכיון שכללות ענין הגלות הוא (לא כדי לייסר ולענות את בני, אלא) בשביל בירור העולם, לכן, בירידת בני למצרים — התחלת ענין הגלות — הוצרכו להיות במספר שבעים נפש, כדי שיוכלו לפעול את הבירור דשבעים אומות העולם.

יד. וכאן רואים דבר נפלא:

בנוגע למספר דשבעים נפש — מפרש רש"י⁸⁷ ש"כשיצאו לבוא מארץ כנען לא היו אלא ששים ושש", ורק "משבאו שם היו שבעים, שמצאו שם יוסף ושני בניו, ונתוספה להם יוכבד בין החומות" ("שנולדה בין החומות בכניסתן לעיר, שנאמר⁸⁸ אשר ילדה אותה ללוי במצרים, לידתה במצרים ואין הורתה במצרים"⁸⁹, "והיא השלימה מנין שבעים"⁹⁰).

כלומר: שלימות המספר דשבעים נפש — שהי' יכול להיות ע"י מי שכבר לאחרי בר-מצוה או לפני בר-מצוה, זכר או נקבה וכו' — נפעל ע"י יוכבד, ילדה קטנה שזו עתה נולדה!

וכאן רואים גודל היוקר של כאו"א מישראל — שאפילו ילדה קטנה שזו עתה נולדה, פעלה את השלימות של עם ישראל, ובלשון הכתובי⁹¹: "אנכי שלומי אמוני ישראל".

טו. ובענין זה יש הוראה נפלאה לנשי ובנות ישראל, ששייכת במיוחד לכינוס שמתקיים ביום הש"ק זה פ' ויגש — אינני יודע אם כיוונו לכך או לא, אבל כל דבר הוא בהשגחה פרטית:

ובהקדים — ש"מעשה אבות סימן לבנים"⁹², וכידוע⁹³ שאין זה סימן בעלמא, אלא גם נתינת כח, כיון ש"סימן" אינו רק הוראה והוכחה

- (83) מקץ מב, נד.
 (84) שם, נז.
 (85) פרשתנו מז, יד.
 (86) ראה מכילתא בשלח יד, ה. שמו"ר ואילך. ובכ"מ.
 (87) פט"ו, יו"ד. זח"ב ו, א.
 (88) שם מז, כו.
 (89) פינחס כו, נט.
 (90) פרש"י פרשתנו שם, טו.
 (91) פרש"י פינחס שם. וראה לקו"ש ח"כ ע' 218 ואילך.
 (92) ראה תנחומא לך לך ט. ב"ר פ"מ, ו.
 (93) רמב"ן לך לך יב, ו.
 (94) ראה גם תו"מ חל"ה ע' 206. וש"ג.

וכתורת הבעש"ט⁵³ וז"ל⁵⁴: "וזהו שכתוב⁵⁵ שומר מצוה לא ידע דבר רע, שומר מלשון ואביו"⁵⁶ שמר את הדבר, היינו (כפירש"י עה"פ: ממתין ומצפה, כן צריך להיות ממתין ומצפה מבוקר עד ערב⁵⁷ אולי יזדמן לו איזה מצוה"⁵⁸.

י. ובהתאם לזה הוא מה שדובר גם בהתוועדויות הקודמות⁵⁹ ע"ד ההשתדלות שבכל בית יהודי תהי' קופה של צדקה,

כי, ע"י שיהודי יראה תמיד קופת צדקה — הנה מלבד זאת שזה יביא חיזוק בקיום מצות הצדקה עצמה, אשר "גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה"⁶⁰, הרי עוד מעלה בצדקה ש"שקולה כנגד כל המצוות"⁶¹, ועד שנקראת בשם מצוה סתם, לפי שהיא כללות כל המצוות⁶² — הנה ע"י "וראתם אותה" (קופת הצדקה), יבוא ל"זוכרתם⁶³ את כל מצוות ה' ועשיתם אותם"⁶⁴, ש"ישתדל וירדוף" לקיים עוד מצוה ועוד מצוה, וכאמור, לא רק במצוות שמחוייב בהם, אלא גם במצוות ה"דומין לרשות"⁶⁵.

* * *

קה"ת. הוספות יח, ב. ובהוצה"ח — סע"א. וש"נ.

במקום לחשוב מהבוקר עד הערב כמה כסף ירויח ביום זה, או כמה כבוד יעניקו לו, או שיוכל לנוח, לאכול ולשתות די צרכו וללכת לטייל כו' (מהנחה בלתי מוגה).

(59) י"ט כסלו. ש"פ מקץ. חנוכה (ש.ד.).

(60) ב"ב יו"ד, א. וראה תניא פל"ז.

(61) שם ט, א. וראה תניא שם.

(62) לקו"ת ראה כג, ג. וראה תניא אגה"ק

סל"ב: "וכל הגוף נכלל בימין".

(63) כולל גם בשבת, שאז אסור לטלטל

מעות וליתנם לצדקה, וכידוע (ראה גם תו"מ

ח"ע ס"ע 254. וש"נ) המבואר בדברי המשנה

(ריש שבת) "פשט העני את ידו וכו'",

ש"להכי נקט הוצאה בלשון עני ועשיר, דאגב

אורחי" קמשמע לן דמצוה הבאה בעבירה

אסורה וחייבין עלי"י" (פי' הרע"ב) — הנה

הזכרון בשבת (עי"ז שמבטו נתקל בקופת

הצדקה) יביא לקיום מצות הצדקה לאחר

השבת (מהנחה בלתי מוגה).

(64) שלח טו, לט.

(65) כ"ק אדמו"ר שליט"א סיים בברכה,

(53) שהיא חלק מתורת החסידות שנתגלה בדורות האחרונים דוקא, ובאמת אין זה דבר חדש, שהרי כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה מסיני (נסמן בלקו"ש ח"ט ע' 252), אלא שבתחילה הי' זה באופן נסתר, ונתגלה דוקא עכשיו, כש"אכשור דרי" בתמי (יבמות לט, ב ובפרש"י. וש"נ), וכמ"ש האר"ז"ל ש"דוקא בדורות אלו האחרונים מותר ומצוה לגלות זאת החכמה" (תניא אגה"ק רסכ"ו), ועד להתגלות תורת החסידות ע"י הבעש"ט, ולאח"ז — ובעיקר לאחר גאולת רבינו הזקן ב"ט כסלו — באופן של הסברה בתורת חסידות חב"ד (מהנחה בלתי מוגה).

(54) צוואת ריב"ש בתחלתה. וראה תניא אגה"ק ריש סכ"ה ש"המכוון הוא אמת לאמתו".

(55) קהלת ח, ה.

(56) וישב לז, יא.

(57) י"ל פי' מבוקר עד ערב — ע"פ

משי"נ (תהלים קד, כג) יצא אדם לפעלו

ולעבודתו עדי ערב — כל משך ימי חייו.

ולהעיר מתורת הבעש"ט בזה (כש"ט הוצאת

יא. ידוע מ"ש השל"ה (בהתחלת הדרוש⁶⁶ שבו מבאר⁶⁷ שענינו של חנוכה רומז לחינוך העולם) אודות השייכות של ימי חנוכה לשלש הפרשיות וישב מקץ ויגש, ש"באלו פרשיות חלו ימי חנוכה או לפנייהן או לאחריהן", כיון ש"המועדים של כל השנה .. ככולן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן".

וע"פ מ"ש השל"ה שענינו של חנוכה רומז לחינוך העולם, מובן, שגם ענין זה מרומז בפרשת ויגש, כדלקמן.

יב. ובהקדמה:

מבואר בשל"ה⁶⁷ ש"העולם נברא בשביל התורה וקיום המצוות (כמארוז"ל⁶⁸ "בראשית, בשביל התורה שנקראת ראשית"), והיונים רצו לבטל תורה ומצוות בישראל, וכשגברו החשמונאים אז נתגברו התורה והמצוות, ובמילא נתחנך העולם כו", והיינו, שע"י נר מצוה ותורה אור⁶⁹ מאירים את העולם, דכיון שהעולם נברא בשביל התורה, הרי בודאי שבכח התורה לפעול בעולם.

אמנם, פעולת התורה בעולם נעשית ע"י בני דוקא, כי, מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר, אפילו לתורה, כדאיתא במדרש⁶⁹: "אילולי .. ישראל עתידין לקבל את התורה לא הי' כותב בתורה צו את בני דבר אל בני", ולכן, יש בכחם של בני להאיר את העולם ע"י קיום התורה, והיינו, שכל פעולה של יהודי, אפילו פעולה שנעשית בחדרי חדרים — מצוה שחייבים לעשותה בחדרי חדרים, אם מצד הענין דמחזי כיוהרא⁷⁰, או מצד היותה כמו עבודת פנים בביהמ"ק — הרי היא פועלת בכל העולם כולו, וכמ"ש הרמב"ם⁷¹ שע"י "מצוה אחת .. הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות".

וכללות הענין בזה — שבנ"י, שמחשבתן קדמה לכל דבר, שזהו הקצה הכי עליון, פועלים בקצה הכי תחתון, למטה מטה, "עד אפסי ארץ"⁷², "עד דכליא ריגלא דתרמודאי", ועד לשלימות הבירור כל העולם וכל אומות העולם, כמ"ש "אז אהפוך אל עמים גו' לעבדו שכם אחד". וכיון שבירור העולם הוא ע"י בני, לכן "יצב גבולות עמים למספר

שע"י קיום הוראת ימי חנוכה להיות מוסיף והולך ואור, באים לקיום היעוד (תהלים קלט, יב) "לילה כיום יאיר" (מהנחה בלתי מוגה).
 (66) רצו, א.
 (67) שא, סע"ב ואילך — בהגהה.
 (68) פרש"י ורמב"ן ר"פ בראשית. ובכ"מ.
 (69) ב"ר פ"א, ד.
 (70) ראה אנציק' תלמודית (כרך ה) ערך גאווה (ס"ע מ ואילך). וש"נ.
 (71) ה' תשובה פ"ג ה"ד.

בני ישראל⁷², כפירוש רש"י: "בשביל מספר .. שבעים נפש של בני שירדו למצרים הציב גבולות עמים שבעים לשון", כפי שנפרדו מבני שם וחס ויפת "למשפחותם ללשונותם בארצותם לגוייהם"⁷³. והיינו, שבריאת העולם "בשביל ישראל" היא לא רק בנוגע לכללות העולם, אלא גם בנוגע לפרטים שבו — שהסיבה לכך שיש בעולם "שבעים לשון" היא בגלל שאצל בני יש "שבעים נפש".

יג. וענין זה מסופר בפרשת ויגש⁷⁴ — "כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים":

איתא בגמרא⁷⁵: "ראוי הי' יעקב אבינו לירד למצרים בשלשלאות של ברזל (כדרך כל הגולים, שהרי על פי גזרת גלות ירד לשם) אלא שזכותו גרמה לו כו", ומובן, שהענין ש"זכותו גרמה לו כו" הוא רק בנוגע לאופן הירידה שתהי' באופן של כבוד, אבל אין זה משנה את עצם עובדת הירידה למצרים בתור ענין של גלות (וכפי שמבין גם ילד קטן, שהרי ארץ מצרים היא חוץ לארץ, ולא ארץ ישראל), ובזה גופא — ב"ערות הארץ", כדאיתא במדרש⁷⁶ "כל מה שברא הקב"ה באדם ברא בארץ .. הארץ יש לה ערוה, שנאמר⁷⁷ לראות את ערות הארץ באתם", והיינו, שענין ה"ערוה" בעולם הוא ארץ מצרים (שלכן הוצרך פרעה לומר לאברהם "הנה אשתך קח ולך", "לך ואל תעמוד", "ולא כאבימלך שאמר לו הנה ארצי לפניך .. שהמצרים שטופי זמה הם"⁷⁸).

ולכן הוצרך הקב"ה לומר ליעקב "אנכי ארד עמך מצרימה" (שזוהו"ע ד"שכינתא בגלותא⁷⁹), ולהבטיח לו "ואנכי אעלך גם עלה"⁸⁰ (שזהו ענין שלא מצינו דוגמתו, אפילו בשעה שיעקב יצא מארץ ישראל והלך חרנה) — כיון שבירידה למצרים התחיל כללות ענין הגלות.

וכידוע שגלות מצרים היא השורש לכל הגלויות⁸¹, ולכן, אילו זכו, היתה הגאולה ממצרים גאולה שלימה שאין אחרי' גלות⁸², כיון שבגלות מצרים היו יכולים לפעול גם את הבירור של כל הגלויות; וכמו בפשטות

(72) האזינו לב, ח.
 (73) נח יו"ד, לא.
 (74) מו, כז.
 (75) שבת פט, ב (ובפרש"י).
 (76) קה"ר פ"א, ד (קרוב לסופו).
 (77) מקץ מב, ט.
 (78) לך לך יב, יט ובפרש"י.
 (79) ראה זוהר ח"א כז, ב. ח"ב ב, ב. ח"ג עה, ב. ועוד. וראה מגילה כט, א. ספרי ס"פ מסעי.
 (80) פרשתנו מו, ד. וראה תו"א ר"פ שמות. ובכ"מ.
 (81) ראה לקו"ש חט"ז ע' 91. וש"נ.
 (82) ראה לקו"ש ח"כ ע' 230. וש"נ.